

“PAŞA Kapital İnvestisiya Şirkəti” QSC

Maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət	5
2. Hesabatların tərtibatının əsası	5
3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı	6
4. Mühasibat uçotu mühakimələri və qiymətləndirmələri	16
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	17
6. İnvestisiya qiymətli kağızları	18
7. Ticarət və digər debitor borcları	19
8. Əmlak və avadanlıqlar	19
9. Qeyri-maddi aktivlər	20
10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliyi	20
11. Vergilər	21
12. Alınmış avanslar	23
13. REPO razılaşmaları əsasında borc öhdəlikləri	23
14. Ticarət və digər kreditör borcları	23
15. Kapital	23
16. Xalis haqq və komissiya gəliri	24
17. Borc qiymətli kağızları ilə dilin əməliyyatlarından xalis gəlir	24
18. İşçilər üzrə xərclər	24
19. Digər əməliyyat və inzibati xərclər	24
20. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	25
21. Risklərin idarə olunması	26
22. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərin ölçülməsi	33
23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili	35
24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar	36
25. Maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər	37

Müstəqil auditorun hesabatı

“PAŞA Kapital Investisiya Şirkəti” QSC-nin
Səhmdarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “PAŞA Kapital Investisiya Şirkəti” QSC-nin (“Şirkət”) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən və mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalından ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Şirkətin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın “Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının (MBESŞ) “Peşəkar mühasiblərin beynəlxalq etika məcəlləsi”-nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (“MBESŞ Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Şirkətdən müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit dəlili auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Xüsusi vurğulanan məsələ

Diqqətinizi Şirkətin əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarının əhəmiyyətli dərəcədə cəmləşməsini təsvir edən maliyyə hesabatlarına dair 24 sayılı Qeydə cəlb edirik. Bu məsələ ilə bağlı rəyimizdə düzəliş edilmir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

**Building a better
working world**

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Şirkəti ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Şirkətin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya ümumi halda götürülməklə hazırkı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit dəlilini əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Şirkətin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit dəlillərinə əsaslanaraq Şirkətin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit dəlillərinə əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Şirkətin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

**Building a better
working world**

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda şuranın nəzərinə çatdırmalıyıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

3 aprel 2023-cü il

Bakı, Azərbaycan

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixinə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və qısamüddətli aktivlər	5	92,876,625	61,735,164
İnvestisiya qiymətli kağızları	6	29,489,341	23,156,454
Ticarət və digər debitor borcları	7	594,165	589,261
Əmlak və avadanlıqlar	8	200,970	228,326
Qeyri-maddi aktivlər	9	181,455	183,854
İstifadə hüququ olan aktiv	10	251,740	256,929
Cari mənfəət vergisi aktivləri	11	-	220,902
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	11	286,521	46,753
Digər aktivlər		43,850	30,076
Cəmi aktivlər		123,924,667	86,447,719
Öhdəliklər			
Alınmış avanslar	12	85,074,946	58,495,296
REPO razılaşmaları əsasında borc öhdəlikləri	13	26,839,838	19,481,770
Ticarət və digər kreditor borcları	14	881,646	540,857
İcarə öhdəliyi	10	166,097	159,518
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	11	536,388	-
Digər öhdəliklər		12,485	5,275
Cəmi öhdəliklər		113,511,400	78,682,716
Kapital			
Səhmdar kapitalı	15	300,000	300,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		10,813,566	7,311,495
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə xalis realizasiya olunmamış (zərər)/gəlirlər	15	(700,299)	153,508
Cəmi kapital		10,413,267	7,765,003
Cəmi öhdəliklər və kapital		123,924,667	86,447,719

Maliyyə hesabatlarını Şirkətin rəhbərliyi adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Direktor

Maliyyə Direktoru

3 aprel 2023-cü il

Ceyhun Hacıyev

Elmina Nəbiyeva

Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2022	2021
Effektiv faiz dərəcəsiindən istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri		1,149,836	1,727,096
REPO razılaşmaları əsasında borc öhdəlikləri üzrə faiz xərci	13	(485,095)	(761,356)
İcarə öhdəliyi üzrə faiz xərci	10	(6,578)	(4,959)
Xalis faiz gəliri		658,163	960,781
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri xərci		(53,109)	(35,134)
Kredit zərəri xərcindən sonrakı xalis faiz gəliri		605,054	925,647
Xalis haqq və komissiya gəliri	16	1,345,958	1,921,653
- haqq və komissiya gəliri		1,844,746	2,197,175
- haqq və komissiya xərci		(498,788)	(275,522)
Borc qiymətli kağızları ilə dilinq əməliyyatlarından xalis gəlir	17	5,282,762	1,815,580
Qeyri-faiz gəliri		6,628,720	3,737,233
İşçilərlə bağlı xərclər	18	(1,195,864)	(904,832)
Digər əməliyyat və inzibati xərclər	19	(1,375,008)	(506,359)
Köhnəlmə və amortizasiya	8, 9, 10	(256,741)	(151,106)
Məzənnə fərqiindən xalis zərər		(6,335)	(6,613)
Qeyri-faiz xərci		(2,833,948)	(1,568,910)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət		4,399,826	3,093,970
Mənfəət vergisi xərci	11	(897,755)	(632,783)
İl üzrə mənfəət		3,502,071	2,461,187
Digər məcmu gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilməli olan digər məcmu gəlir:</i>			
Digər məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə borc alətlərinin ədalətli dəyərində xalis dəyişiklik	6	(1,082,294)	(362,566)
Digər məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər	6	15,035	4,486
Digər məcmu gəlirin komponentlərinə aid gəlir vergisi	11	213,452	71,616
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilməli olan xalis digər məcmu zərər		(853,807)	(286,464)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		2,648,264	2,174,723

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Səhmdar kapitalı (Qeyd 15)	Bölüşdürülməmiş iş mənfəət	İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə xalis realizasiya olunmamış gəlirlər/(zərərlər) (Qeyd 15)	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il	300,000	4,850,308	439,972	5,590,280
İl üzrə mənfəət	-	2,461,187	-	2,461,187
İl üzrə digər məcmu zərər	-	-	(286,464)	(286,464)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	2,461,187	(286,464)	2,174,723
31 dekabr 2021-ci il	300,000	7,311,495	153,508	7,765,003
İl üzrə mənfəət	-	3,502,071	-	3,502,071
İl üzrə digər məcmu zərər	-	-	(853,807)	(853,807)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	3,502,071	(853,807)	2,648,264
31 dekabr 2022-ci il	300,000	10,813,566	(700,299)	10,413,267

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		2,293,155	1,169,997
Ödənilmiş faiz	25	(485,095)	(761,356)
Alınmış haqq və komissiya		1,595,581	1,916,288
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(1,089,557)	(600,663)
Ödənilmiş digər əməliyyat və inzibati xərclər		(1,389,607)	(460,346)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışından əldə edilmiş xalis realizasiya edilmiş gəlirlər		5,282,762	1,815,611
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		6,207,239	3,079,531
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində xalis dəyişiklik			
Qısamüddətli aktivlər		(2,470,032)	-
Ticarət və digər debitor borcları		(47,738)	(492,256)
Alınmış avanslar		26,573,315	42,841,812
Ticarət və digər kreditor borcları		-	(134,978)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		24,055,545	45,294,109
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(166,782)	(1,445,947)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		30,096,002	43,848,162
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(40,867,600)	(101,081,771)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışı və qaytarılmasından daxilolmalar		32,309,100	92,066,571
Əmlak və avadanlıqların alınması		(36,094)	(123,516)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(19,605)	(83,718)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(8,614,199)	(9,222,434)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
REPO razılaşmaları əsasında borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar	25	1,318,004,000	2,951,317,302
REPO razılaşmaları əsasında borc öhdəliklərinin qaytarılması	25	(1,310,645,932)	(2,942,115,960)
Ödənilmiş icarə öhdəliyi	10	(166,096)	(191,250)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		7,191,972	9,010,092
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə GKZ-nin təsiri	5	(2,346)	(561)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		28,671,429	43,635,259
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	5	61,735,164	18,099,905
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	90,406,593	61,735,164

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

"PAŞA Kapital İnvestisiya Şirkəti" QSC ("Şirkət") 27 iyun 2012-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmışdır. Şirkət 9 mart 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən verilmiş 088806 sayılı investisiya fəaliyyəti üçün lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir.

Şirkətin əsas müstəsna fəaliyyəti korporativ və fərdi müştərilərə beynəlxalq, yerli və onlayn brokerlik, anderrayting, market meyker, marjinal ticarət, məsləhət və tədqiqat, və yerli kapital bazarında müvafiq qanunvericilik ilə müəyyən edilmiş əsas və yardımçı investisiya xidmətlərinin göstərilməsidir.

Şirkətin qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1000, Tolstoy küçəsi 170. Şirkətin cari ünvanı belədir: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1065, Cəfər Cabbarlı küçəsi 44, Caspian Plaza.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Şirkət tam olaraq PASHA Holding MMC-nin mülkiyyətindədir. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Şirkətin yekun mülkiyyətçiləri Şirkət üzrə birgə nəzarəti həyata keçirən xanım Leyla Əliyeva, xanım Arzu Əliyeva, cənab Arif Paşayev və cənab Camal Paşayevdir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Şirkət mühasibat uçotu qeydlərini Azərbaycan Respublikasının mühasibat uçotuna dair qanunvericiliyinə və əlaqəli təlimatlara uyğun olaraq aparır. Hazırkı maliyyə hesabatları MHBS-yə uyğunlaşmaq məqsədilə yuxarıda qeyd edilmiş düzəlişlər edilmiş və yenidən təsnifatı aparılmış uçot qeydlərinə əsaslanır.

Aşağıdakı uçot prinsiplərində göstərilənlər istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin dəyər əsasında hazırlanmışdır. Məsələn, investisiya qiymətli kağızları digər məcmu gelir vasitəsilə ədalətli dəyərlə ölçülmüşdür. Hazırkı maliyyə hesabatları, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, Azərbaycan manatı (AZN) ilə təqdim edilir. Azərbaycan manatı Şirkətin funksional valyutasıdır, çünki Şirkətin əməliyyatlarının əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır.

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Uçot siyasətlərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər

Şirkət 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standartlara düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Şirkət buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı digər standartı, şərhini və ya düzəlişi erkən tətbiq etməmişdir.

"Konseptual əsaslara istinad" – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər BMUSK tərəfindən buraxılmış "Konseptual Əsaslar"ın tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən onun əvvəlki versiyasının 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış cari versiya ilə əvəz edilməsini nəzərdə tutur.

Düzəlişlər 37 sayılı "Yaradılmış ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər" adlı MUBS və ya 21 sayılı "Tutumlar" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gelir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə edir. Bu istisna, müəssisələrdən alış tarixinə cari öhdəliyin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Konseptual əsaslar əvəzinə müvafiq olaraq 37 sayılı MUBS və ya 21 sayılı BMHŞK-dəki meyarları tətbiq etməyi tələb edir.

Düzəlişlər həmçinin şərti aktivlərin alış tarixində tanınma meyarlarını qarşılamadığını müəyyən etmək üçün 3 sayılı MHBS-yə yeni paraqraf əlavə edir. Keçid müddəalara uyğun olaraq, Şirkət düzəlişləri gələcək dövrlərə, yeni, düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlindən sonra baş verən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir.

Bu düzəlişlər Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir çünki dövr ərzində yaranmış və bu düzəlişlərin əhatə dairəsinə aid olan şərti aktivlər, öhdəliklər və ya şərti öhdəliklər yaranmamışdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçot siyasətlərində dəyişikliklər (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər (davamı)

Əmlak, tikili və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar– 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Şirkət düzəlişləri müəssisənin onları ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman (ilkin tətbiq tarixi) təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir.

Təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlarla yaradılmış bu cür maddələrin satışı mövcud olmadığından bu düzəlişlər Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Yüklü müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yəni, müqavilənin mövcud olmasına görə Şirkətin yayına bilmədiyi xərclərin) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir.

Düzəlişlərə əsasən müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisə malların və ya xidmətlərin təmin edilməsi üçün əlavə xərclərin və birbaşa müqavilə fəaliyyətlərinə aid xərclərin bölüşdürülməsi də daxil olmaqla birbaşa müqaviləyə aid xərcləri daxil etməlidir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında dəqiq şəkildə qarşı tərəfə aid edilmədiyi hallarda istisna edilir.

Bu düzəlişlər Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki dövr ərzində Şirkətin yüklü müqavilələri olmamışdır.

1 sayılı MHBS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi" – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

Düzəlişə görə, konsolidasiya prosedurları və ana müəssisənin törəmə müəssisəni əldə etdiyi müəssisələrin birləşməsinin təsirləri üçün heç bir düzəliş edilmədikdə 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisə, məcmu məzənnə fərqlərini ana müəssisənin MHBS-yə keçdiyi tarixi nəzərə alaraq ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə ölçə bilər. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Bu düzəlişlər Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS: Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmamasını qiymətləndirərkən nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. 39 sayılı "Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçmə" adlı MUBS üçün oxşar düzəliş təklif olunmur.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Şirkət bu düzəlişi, onu ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir. Dövr ərzində Şirkətin yenidən müzakirə edilmiş maliyyə alətlərində heç bir dəyişiklik olmadığına görə bu düzəlişlər Şirkətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanıma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Şirkət aktivini və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüğü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin alınması və ya satılması deməkdir.

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər ("MZƏD") ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Şirkət bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin aşağıdakılardan biri ilə ölçülmüş müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya hesablanmış dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Şirkət, maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir. Şirkətin biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən menecerlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafat idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Şirkətin qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağılabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Şirkətin ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə həyata keçirilirsə Şirkət həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Şirkət maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya edildəndə) dəyişə bilər.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərində görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Şirkət mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Şirkət aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya hesablanmış dəyərle kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, borc qiymətli kağızları

Aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, Şirkət kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, borc qiymətli kağızları amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərle ölçülür, tanınmış ədalətli dəyərde dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə digər məcmu gəlirdə (DÜG) tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqi gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə Amortizasiya hesablanmış dəyərde ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılındaq əvvəllər DÜG-də məcmu gəlirdə tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər digər məcmu gəlirdən mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilirdi.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyərde qalır. Əksinə, digər məcmu gəlirdə yığılmış dəyərsizləşmə məbləği kimi aktivlər Amortizasiya hesablanmış dəyərde ölçülsəydi yarına biləcək ehtiyata bərabər məbləğ mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc yaradılmaqla tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılındaq mənfəət və zərəre aid edilir.

Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi

Şirkət investisiya qiymətli kağızları kimi maliyyə alətlərini hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixində DÜGƏD ilə ölçür. Həmçinin, amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri Qeyd 22-də açıqlanır.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Şirkətin əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Şirkət mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda qiymətləri kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Şirkət hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yenidən təsnif edilməsi

Şirkət maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, Şirkət maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir. Şirkət 2022-ci və 2021-ci illərdə heç bir maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyini yenidən təsnif etməmişdir. Maliyyə öhdəliklərinin yenidən təsnifləşdirilməsi qadağandır.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri şirkətin bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Şirkət özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Şirkət (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Şirkət aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Şirkətin həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Şirkətdən tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Şirkətin davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Şirkət tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyonu (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Şirkətin davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyonun icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Şirkət bərpası dayandırdıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərində aid edilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növüdür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır. Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə sairi ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir.

Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

Tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olduğu və ya hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktiv realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti mövcud olduqda, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qarşılıqlı əvəzləşdirilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edilir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedşində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda belə şərtlər nəzərdə tutulmur və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

Pul vəsaitləri və qısamüddətli aktivlər

Pul vəsaitləri və qısamüddətli aktivlərə kassada olan pul vəsaitləri və yerli valyutada bankdakı cari hesablar, xarici valyuta və qiymətli metallar daxildir.

Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları ödənilməli olanda tanınır və ilkin tanınma zamanı alınmış və ya alınacaq ödənişin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. İlkin tanınmadan sonra, ticarət və digər debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülür. Ticarət və digər debitor borclarının balans dəyəri hər hansı hadisə və ya şəraitlə balans dəyərinin qaytarıla bilməyəcəyini göstərəndə dəyərsizləşmə baxımından nəzərdən keçirilir, dəyərsizləşmə zərəri isə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilir. Ticarət və digər debitor borcları maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada uçotdan çıxarılır.

Alınmış avans ödənişləri

Alınmış avans ödənişləri aktivlərin idarə edilməsi müqavilələri üçün tanınır və müştərinin aktivlərin idarə edilməsi xidmətləri üçün Şirkətə pul köçürdüyü anda yaranır. Alınmış avans ödənişləri əvvəlcə ədalətli dəyərlə tanınır və hesabat tarixinin sonunda yenidən qiymətləndirilir.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları gələcəkdə alınan mallar və xidmətlər üçün Şirkətə hesab-fakturanın kəsilib-kəsilmədiyindən asılı olmayaraq, ödəniləcək vəsaitin ədalətli dəyərinə bərabər olan maya dəyəri ilə uçota alınır.

"REPO və əks "REPO" razılaşmaları

Xüsusi müqavilələr ("REPO" razılaşmaları) əsasında müəyyən gələcək tarixdə yenidən satınalmaq üçün satılmış qiymətli kağızların maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınması dayandırılmır, çünki Şirkət mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların əksəriyyətini özündə saxlayır. Müvafiq alınmış pul vəsaitləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda onların geri qaytarılması üzrə müvafiq öhdəliyi daşıyan aktiv kimi tanınır. Geri qaytarılacaq həmin pul vəsaitlərinə əməliyyatın iqtisadi mahiyyətini Şirkətə kredit kimi əks etdirən borc öhdəlikləri daxilində öhdəlik kimi tanınan hesablanmış faiz daxildir. Satış və alış qiymətləri arasındakı fərq faiz xərci kimi uçota alınır və müqavilənin müddəti üzrə EFD-dən istifadə etməklə hesablanır.

Qarşı-tərəf qiymətli kağızları satmaq və ya yenidən girov qoymaq hüququna malik olanda Şirkət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında həmin qiymətli kağızları, müvafiq olaraq, girov kimi qoyulmuş ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivlərinə və ya girov kimi qoyulmuş maliyyə investisiyalarına yenidən təsnif edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

“REPO və əks “REPO” razılaşmaları (davamı)

Əksinə, müəyyən gələcək tarixdə yenidən satış haqqında müqavilələr əsasında alınmış qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınır. Ödənilmiş vəsait, o cümlədən hesablanmış faiz, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks “repo” müqavilələri üzrə debitor borclarının tərkibində, əməliyyatın iqtisadi mahiyyətini Şirkətin krediti kimi əks etdirməklə qeydə alınır. Satınalma və satış qiymətləri arasında fərq xalis faiz gəlirində qeydə alınır və müqavilənin müddəti üzrə EFD-dən istifadə etməklə hesablanır. Yenidən satış müqaviləsi əsasında alınmış qiymətli kağızlar sonradan üçüncü tərəfə satılanda qiymətli kağızların qaytarılması öhdəliyi ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəliklərinin tərkibində qısa satış kimi qeydə alınır və ədalətli dəyərlə ölçülür, hər hansı gəlir və ya zərər isə xalis ticarət gəlirinə daxil edilir.

İcarələr

Şirkət, qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq edir. Şirkət icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Şirkət istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxarmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin (əgər olarsa) məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər (əgər olarsa) çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. İcarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Şirkətə keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Şirkət icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Şirkət tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət (əgər olarsa) və icarə müddəti ərzində Şirkət icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Şirkət icarənin başlanma tarixinə olan artan faiz dərəcəsini istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya əsas aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşməni çıxarmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün mövcud olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>ii</i>
Mebel və avadanlıq	5
Kompüterlər, rabitə və digər avadanlıq	5
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və köhnəlmənin hesablanması metodlarına hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır və müvafiq olarsa dəyişikliklər edilir.

Balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verdikdə əmlak və avadanlıqların balans dəyərləri üzrə dəyərsizləşmə baxımından təhlillər aparılır. Dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat və inzibati xərclərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar silinəndə və ya onların istifadəsindən və ya silinməsindən gələcəkdə iqtisadi faydaların əldə edilməsi gözlənilməyəndə tanınması dayandırılır. Aktivin tanınmasının dayandırılmasından əldə edilən hər hansı gəlir və ya zərər (xalis satış gəlirləri ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır) aktivin tanınması dayandırılan ildə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər lisenziyalar, veb sayt və kompüter üçün proqram təminatından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi qiymətləndirilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün 10 ilədək istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddətinə və amortizasiya metoduna ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdirdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istehlak strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabata alınır və uçot hesablamalarında dəyişikliklər kimi hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə və amortizasiya xərcləri kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər hər il 31 dekabrda dəyərsizləşmə baxımından, fərdi şəkildə və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid səviyyəsində (hansı daha münasibdirsə) və şəraitlər balans dəyərinin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərəndə yoxlanılır.

Vergilər

Cari və əvvəlki dövrlər üzrə cari mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri vergi orqanlarından alınacağı və ya onlara ödəniləcəyi gözlənilən məbləğdə ölçülür. Məbləği hesablamaq üçün hesabat tarixinə qədər Azərbaycan Respublikasında qüvvəyə minmiş və ya faktiki olaraq qüvvəyə minmiş vergi dərəcələri və vergi qanunları istifadə olunur.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri balans metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından tanınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin balans dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsinin istifadə edilməsi üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilmədiyi dərəcədə azaldılır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat dövrünün sonunda qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi ildə tətbiq edilməsi gözlənilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Şirkətin fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər əməliyyat və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Kapital

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitala daxilolmalardan çıxılma kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Fidusiar xidmətlər

Şirkət müştərilərin adından aktivlərin saxlanması və ya yatırılması ilə nəticələnən trast və digər fidusiar xidmətlər göstərir. Müəyyən tanıma meyarlarına cavab verən aktivlər istisna olmaqla, Şirkətin fidusiar qismində saxladığı aktivlər Şirkətin aktivləri olmadığı üçün, Şirkətin maliyyə hesabatlarında göstərilmir. Trast və digər fidusiar xidmətlərin göstərilməsindən gəlirlər xidmətlər göstərildiyi zaman tanınır.

Şərti aktivlər və öhdəliklər

Şirkət keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatları uçota alır. Şirkət ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur. Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Gəlirlərin və xərclərin tanınması

Gəlirlər Şirkət tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirin və ya xərcin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlirlər və xərclər

Şirkət amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya DÜGƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə ("EFD") maliyyə aktivinin (kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablamalıdır. EFD qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (məsələn əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır.

Şirkət maliyyə aktivini və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivini kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Şirkət faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunsaydı və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmasaydı, Şirkət faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdacaqdı.

Alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) üçün Şirkət faiz gəlirini düzəldilmiş EFD hesablamayla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəldilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiya gəliri

Şirkət xalis haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Prinsipal və ya agent kimi çıxış etdiyini qiymətləndirmək üçün Şirkət gəlirlərin uçotunu müəyyən meyar əsasında qiymətləndirir. Komissiya gəliri aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

Müəyyən müddət ərzində xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilmiş haqlar

Müəyyən müddət ərzində xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilmiş haqlar icra öhdəlikləri yerinə yetirildikdə həmin müddət üzrə hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri və aktivin idarə edilməsi, saxlanılma və digər idarəetmə və məsləhət haqları daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlirlərin və xərclərin tanınması (davamı)

Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən əldə edilmiş haqlar

Üçüncü tərəf əməliyyatı üzrə danışıqların aparılması və ya danışıqlarda iştirak - məsələn, Şirkətin icra öhdəliyi səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların satın alınması və ya müəssisənin alınması və ya satışı razılaşması olanda – müvafiq əməliyyat başa çatanda tanınır. Müəyyən icra öhdəliyi ilə bağlı olan haqlar və ya haqq komponentləri müvafiq meyar yerinə yetiriləndən sonra tanınır. Müqavilə dəyişən ödənişi nəzərdə tutanda haqq və komissiya gəliri yalnız dəyişən ödəniş ilə bağlı qeyri-müəyyənlik sonradan aradan götürülənədək məcmu gəlirlərin məbləğində əhəmiyyətli qaytarmanın baş verməyəcəyi ehtimal ediləndə tanınmalıdır.

Haqq və komissiya xərci

Şirkət tərəfindən çəkilmiş komissiya haqlarına məsuliyyətli saxlama xidmətləri üçün Şirkətdən tutulmuş və müştərilərinin adından ödənilmiş bank komissiya haqları daxildir. Müəyyən vaxt ərzində məsuliyyətli saxlama xidmətlərinin göstərilməsinə görə tutulmuş haqlar həmin dövr ərzində hesablanır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Maliyyə hesabatları Şirkətin funksional və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesab tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda məzənnə fərgindən xalis gəlir və ya zərərlər kimi tanınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnədən istifadə etməklə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnədən istifadə etməklə çevrilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının (ARMB) həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlardan zərərlər çıxılmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Şirkətin maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərtlər aşağıda təqdim olunur. Şirkət bu yeni və düzəliş edilmiş standartların və şərtlərin müvafiq olduğu hallarda, onlar qüvvəyə mindikdə qəbul etmək niyyətindədir.

MHBS 17 "Sığorta Müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSK, sığorta müqavilələri üçün tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlamanı əhatə edən hərtərəfli yeni mühasibat standartı olan MHBS 17 "Sığorta Müqavilələri" (MHBS 17) dərc etmişdir. Qüvvəyə mindikdən sonra, MHBS 17, 2005-ci ildə dərc edilmiş MHBS 4 "Sığorta Müqavilələri" (MHBS 4) əvəz edəcəkdir. MHBS 17, qurumların növündən asılı olmayaraq, bütün sığorta müqaviləsi növlərinə (yəni həyat, qeyri-həyat, birbaşa sığorta və təkrar sığorta), habelə könüllü iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq olunur. Bir neçə sahələrə istisna tətbiq olunacaq.

17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə əsaslanan 4 sayılı MHBS-dən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS sığorta müqavilələri üçün uçotun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən kompleks uçot modelini təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ birbaşa iştirak şərtləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişən haqq yanaşması);
- ▶ sadələşdirilmiş yanaşma (mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

17 sayılı MHBS, müqayisəli rəqəmlər tələb olunmaqla, 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir.

Şirkət hal-hazırda 17 sayılı MHBS-nin tətbiqinin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi"

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSK 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisler aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirmə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənmiş;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Şirkət düzəlişlərin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri və mövcud kredit müqavilələrinin yenidən razılaştırılması ehtiyacının olub-olmamasını qiymətləndirir.

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSK, 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-yə "Konseptual əsaslara istinad" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzelisler 1989-cu ildə buraxılmış "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması prinsipləri"ne istinadlı, tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Maliyyə hesabatlarının konseptual əsasları"na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır.

Bundan əlavə, Komitə, 37 sayılı MHBS-nin və ya 21 sayılı "Tutumlar" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və potensial öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemlərdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etdi.

Uçot qiymətləndirmələrinin tərfi – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlərdə "uçot qiymətləndirmələrinin" tərfi təqdim edilir. Düzelisler uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasındakı fərq izah edilir. Bundan əlavə, müəssisələr tərəfindən uçot qiymətləndirmələrinin aparılması üçün ölçmə üsullarının və giriş məlumatlarının istifadə edilməsi yolları izah edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və həmin dövr başlayanda və ya daha sonra uçot prinsiplərində və fərziyyələrində edilmiş dəyişikliklərə tətbiq edilir. Bu faktı açıqlamaqla, erkən tətbiq icazə verilir.

Düzəlişlərin Şirkətə əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 1 sayılı MUBS-yə və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2 "Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrin formalaşdırılması"na düzəlişlər etməklə, müəssisələrə əhəmiyyətli mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim etmişdir. Düzelisler məqsədi müəssisələrə, "mühüm" uçot prinsiplərini açıqlamaq tələbini "əhəmiyyətli" uçot prinsiplərini açıqlamaq tələbi ilə əvəz etməklə və uçot prinsiplərinin açıqlanmasına dair qərar verərkən əhəmiyyətli konsepsiyasını necə tətbiq edəcəklərinə dair təlimat verməklə uçot prinsiplərinə dair daha səmərəli açıqlamaların təqdim edilməsinə kömək etməkdir.

1 sayılı MUBS-a düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiq icazə verilir. Praktiki tövsiyələr 2-yə edilən düzəlişlər əhəmiyyətli tərifinin tətbiqi ilə bağlı məcburi olmayan təlimatla təmin etdiyi üçün, bu düzəlişlər üçün qüvvəyə minmə tarixi tələb olunmur.